

- 38) Γιάννης Παπαδάκης τοῦ ποιῆ Ζαγηδὸ μὲ σύζυγον καὶ 4 παιδιά.
- 39) Γιάννης Σολάκης τοῦ ποιῆ Μιχαήλ μὲ τὴν μητέρα του καὶ 6 ἀδελφία.
- 40) Κατερίνα Σκλάβου τοῦ ποιῆ Νικολὸ Σκλάβο ἐκ Χάνδακος μὲ 5 παιδιά.
- 41) Γιάννης Κατελᾶνος τοῦ ποιῆ Μανώλη ἐτῶν 24 μὲ τὴν γυναῖκα του.
- 42) Μιχαήλ Μουσοῦρος τοῦ ποιῆ Μανώλη μὲ τὴν σύζυγον, 2 παιδιά καὶ ἀνεψιάν.
- 43) Λέων Καλούδης τοῦ ποιῆ Νικολό, μὲ τὴν μητέρα καὶ 3 ἀδελφούς.
- 44) Νικολὸ Μεταξάκης τοῦ ποιῆ Μιχαήλ ἐτῶν 35 μὲ σύζυγον καὶ 4 τέκνα.
- 45) Μιχαήλ Κονδεράτος τοῦ ποιῆ Ἰωάννου, ἐτῶν 40, μὲ σύζυγον καὶ 7 τέκνα.
- 46) Μαρίν Κλάδος τοῦ ποιῆ Ἰωάννη ἐκ Χανίων μὲ σύζυγον 5 παιδιά καὶ ἀνεψιάν.
- 47) Ἀθανάσης Καστροφύλακας τοῦ ποιῆ Φραγκίσκου ἐκ Χάνδακος, μὲ σύζυγον καὶ 4 παιδιά.
- 48) Ἰωάννης Κατελᾶνος τοῦ ποιῆ πρωτοπαπᾶ Νικόλα Κατελάνου ἐκ Χανίων μὲ τὴν μητέρα, τὴν σύζυγον καὶ δύο παιδιά.
- 49) Μιχαήλ Κοτσιφαλάκης τοῦ ποιῆ Γιάννη μὲ τὴν σύζυγον καὶ τρία παιδιά.
- 50) Κωνσταντῆς καὶ Ἀθανάσιος Λιγεράκης, υἱοὶ τοῦ ποιῆ Μανώλη, ὁ πρῶτος ἐτῶν 12 καὶ ὁ δεύτερος 9, γεννηθέντες ἐν τῷ φρουρίῳ.
- 51) Κωνσταντῆς Γραμματικάκης τοῦ ποιῆ Μιχαήλ μὲ τὴν σύζυγον καὶ πέντε παιδιά.
- 52) Γιάννης Τολαΐτης τοῦ ποιῆ Γεώργη ἐτῶν 37 μὲ τὴν σύζυγον καὶ 7 παιδιά.

Κ. Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΣ

ΣΟΥΔΑ ΚΑΙ ΣΠΙΝΑΛΟΓΚΑ
ΠΟΤΕ ΚΑΙ ΠΩΣ ΗΛΩΘΗΣΑΝ ΥΠΟ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ

Εἰς τὸν τόμον ἀρ. 960 τοῦ Ἀρχείου τοῦ Γενικοῦ κατὰ θάλασσαν Προβλεπτοῦ ἀνεύρομεν τὰς ἐκθέσεις τῶν Διοικητῶν τῆς Σούδας καὶ Σπιναλόγκας αἱ ὁποῖαι περιγράφουν τὰ τῆς ἀλώσεως τούτων ὑπὸ τῶν Τούρκων.

Ὁ ἕκτακτος Προβλεπτής τῆς Σούδας Ἀλοῦσιος Μάνιο εἰς ἐκθεσίν του τῆς 23 - 11 - 1715 (ν. ἡ.) ὑποβληθεῖσαν ἐν Κερκύρα εἰς τὸν Γενικὸν κατὰ θάλασσαν Προβλεπτὴν Δανιὴλ Δολφὶν γράφει μεταξὺ ἄλλων :

« Ἡ πολιορκία τῆς Σούδας διήρκεσεν ἐπὶ 72 ἡμέρας... οἱ Ἕλληνες κάτοικοι δὲν ἠθέλησαν νὰ ἀντιστοιῦν περισσότερον, κατόπιν τῶν εἰδήσεων ποὺ εἶχον λάβει περὶ τῆς ἀπωλείας τοῦ Μωρέως... ἔχασαν τὸ θᾶρρος των καὶ δὲν φυλάττουν πλέον τὰ σημεῖα εἰς ἃ εἶχον ὀρισθῆ ὡς

φρουροί... Συνεκάλεσα τὸ πολεμικὸν Συμβούλιον... ἡ γνώμη τῶν προκρίτων Ἑλλήνων ἦτο ὅτι καθίστατο ἀδύνατος ἡ περαιτέρω ἄμυνα... οἱ Τούρκοι εἰσῆλθον μὲ τὰ πολεμικά των τὴν Τετάρτην, 18ην Σεπτεμβρίου παρελθόντος καὶ ἤρχισαν νὰ προετοιμάζουν κλίμακας κ.λ.π. διὰ τὴν ἐκπόρθησιν τοῦ φρουρίου. Τὴν ἐπομένην 19ην Σεπτεμβρίου οἱ πρόκριτοι Ἕλληνες παρουσιάσθησαν ἔξω ἀπὸ τὴν κατοικίαν μου, ζητοῦντες ἀκρόασιν... ὅταν τοὺς ἐδέχθην ἤρχισαν νὰ ἐκφράζουν τὸν φόβον των, λέγοντες ὅτι πᾶσα ἀντίστασις ἦτο ἀνωφελὴς καὶ δὲν θὰ εἶχεν ἄλλο ἀποτέλεσμα ἀπὸ τὴν ἐξόντωσιν τῶν οἰκογενειῶν των... τοὺς ἠπειλήσα ὅτι θὰ ἐπέβαλλον ἀσπιηρὰν τιμωρίαν... ἀλλὰ δὲν ἔδωκαν σημασίαν διότι τὸ βράδυ τῆς ἰδίας ἡμέρας, πέντε ἀπὸ αὐτοὺς ἐπήδησαν τὰ τεῖχη καὶ διέφυγον εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Καπουδὰν Πασᾶ εἰς τὰ Χανιά ἵνα διαπραγματευθοῦν τὴν παράδοσιν τοῦ φρουρίου... Τὴν Παρασκευὴν λίαν πρῶτ' διάφοροι στρατιῶται ἐνεφανίσθησαν ἐξ ἀπροόπιου πρὸ τῆς κατοικίας μου καὶ μοῦ ἐδήλωσαν ὅτι ἐφόσον οἱ Ἕλληνες φρουροὶ ἐγκατέλειψαν τὰς θέσεις, ἦτο εἰς αὐτοὺς ἀδύνατον νὰ ἐξακολουθήσουν τὴν ἄμυναν, διότι ἐφοβοῦντο μήπως τοὺς κτυπήσουν ἐκ τῶν ὀπισθεν, εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν οἱ Τούρκοι ἤθελον ἀρχίσει τὴν ἐφοδον. Τοὺς καθησύχασα... συνεκάλεσα καὶ πάλιν τὸ πολεμικὸν Συμβούλιον καὶ τέλος μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐλήφθη ἀπόφασις νὰ ὑψώσωμεν λευκὴν σημαίαν... ἐστάλη ὁ κόμης Καπιτὰν Γκουῖδι εἰς τὸν Καπουδὰν Πασᾶν ἵνα διαπραγματευθῆ τὴν παράδοσιν... ὁ Καπουδὰν Πασᾶς ἠξίωσε νὰ γίνῃ αὕτη τὴν Κυριακὴν (22 7/βρίου) καὶ τὴν ἐπομένην Τρίτην ἐζήτησε τὰ κλειδιά τοῦ φρουρίου, ὑποσχεθεὶς ὅτι θὰ ἐξησφάλιζε τὴν ἐπιβίβασιν τῶν στρατιωτῶν καὶ οἰουδήποτε ἄλλου κατοίκου πού θὰ ἠκολούθει τοὺς Βενειούς, ἵνα τοὺς μεταφέρῃ... Ἐν τῷ μεταξὺ πολλοὶ Τούρκοι εἰσχωρήσαντες διὰ τῶν πυλῶν, ἢ ὑπερπηδήσαντες τὰ τεῖχη, εἶχον ἀρχίσει νὰ διαρπάζουν τὰ σπίτια... Τὴν Τρίτην παρεδόθησαν αἱ κλεῖδες τοῦ φρουρίου καὶ ἐπιβιβάσθησαν οἱ ἄνδρες...».

Πλὴν τοῦ Ἀλοῦσίου Μάνιο ἐκτάκτου Προβλεπτοῦ, εὑρίσκετο ἐκεῖ καὶ ὁ Πάουλο Πασκουάλι, τακτικὸς Προβλεπτής.

Καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὴν παράδοσιν τῆς Σούδας.

Δὲν ἀνευρέθη ἡ ἐκθεσις τοῦ Προβλεπτοῦ τῆς Σπιναλόγκας. Μόνον ὁ Γεν. Προβλεπτής Δολφίν εἰς τὴν ὑπ' ἀρ. 95 τῆς 26 Νοεμβρίου 1715 ἐκθεσίν του εἰς τὸν Δόγην ἀναφέρει ὅτι τόσον οἱ Προβλεπταὶ τῆς Σούδας ὅσον καὶ ὁ τῆς Σπιναλόγκας Φραγκῖσκος Γιουστινιὰν ἔκαμαν τὸ καθῆκον των καὶ ἀντέστησαν ὅσον ἠμπόρεσαν περισσότερον.

Ἄλλὰ ἔχομεν διὰ τὴν παράδοσιν τῆς Σπιναλόγκας τὴν προκήρυξιν τοῦ Καπουδὰν Πασᾶ γραμμένην ἑλληνιστί καὶ ἡμερομηνίας 4 Ὀκτω-

βρίου 1715 (ν. ή.), ἐξ ἧς προκύπτει ὅτι ἡ παράδοσις τῆς Σπιναλόγκας ἐγένετο δέκα ἡμέρας μετὰ τὴν τῆς Σούδας.

Ἴδου ἡ προκήρυξις ὡς ἔχει εἰς τὸ πρωτότυπον :

Κόπια : ζιτιματα του αφεντη προβεδουρου¹ σπιναλογγας τα οποια τασι² και διδη ο υψυλοτατος Καπειταν Πασας γιαναλαβη στα χερια του τι φορτειζα³

να ημπορη καθενας αποκινους οπουνε μεσα οπιος και αν ειναι φραγγος η ρομεος να μισεβγι με τααρματα του και με το πραμα του ολο ανεμποδιστος ι και να πιενι οπου θελη και να ημπορη να απομνηνη οπιος θελη να γενοι αραγιας⁴ του βασιλεος διχος να μπορι να τον πιραξη κανις εισεκαιρο κανενα.

να ειναι κρατιμενος⁵ ο υψυλοτατος καπειταν πασας να ευρι πλεγαρια⁶ φρανιζεζηκα οσα κανουν χρια γιαναβαλη μεσα τον αφεντι προβεδουρι να παση⁷ μαζι του και με το πραμα τους και να ιζι παγι εις ιζι κορφους διχος καμια εξοδω εδικο τους.

να μπορουν οστε⁸ να φτιαξουν στους κορφους εις οπιον σιμονουση⁹ γη¹⁰ στα νισια γη¹⁰ στομορεα οντος¹¹ χριαζετε τιποτας ζωοθροφια νατην παρουν και κανις να μην ημπορη να τους πιραξη ουτε εις την γην ουτε στο πελαγος

να εχουν τρις ημερες μπωνατζες τεομινο¹² γιαναμπαρκαρουν το πραματος εκινοι οπου εχουν να μησεψουν εις τον οπιον καιρον να μην μπορη να εμπη κανις αλος εις τι φορτειζα και περονοντας εις τρις ημερες να πιενουσι τα κλιδια της φορτειζας στα χερια του υψυλοτατου καπειταν πασα και τοτες να εμپουν μεσα οι αν(θρωπ)οι του.

να μπορουν η χριστιανη οπου θελουσι απομνηνι να εχουν μιαν εκλισιαν για να προσκυνουσι ης την πιστην τους μεσα εις τι φορτειζα.

να μπορουν οσοι απομινουν αραγιαδες του βασιλεος ο για τιν φτοχια τους να μην πλεροσουν χαρατζη για τρις χρονους και να διαλαλιθι φερμανι να μην μπορη κανις εις εκερο κανενα να ιζιπιραξη για πραματα περασμένα οστε να μησεψουν απεδο αποτιν φορτειζα αν ιθελε λαχη κανενα πλεγαρι Βενετικο να ερθη να μπορη και εκινω να μισεβγι ανεμποδιστος.

εδοθη στο πορτω¹³ της σπιναλογγας 1715 Οκτωβρι 4 στονεο

Κ. Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΣ
ἀ. μ. Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

¹) Προβλεπτοῦ, ²) τάσσει, ³) φρούριον, ⁴) ῥαγιαῖς, ὑπήκοος, ⁵) ὑποχρεωμένος, ⁶) πλοιάριον, ⁷) νά πηγαίνουν, ⁸) ἕως ὅτου, ⁹) προσεγγίζουσι, ¹⁰) ἦ, ἦ, ¹¹) ἄν τοῖς, ¹²) προθεσμίαν, ¹³) λιμένα.